

vezovanju novosti na bralčeve predhodne medbesedilne izkušnje in znanje. Poglavlje o razmerju med besedilom in stilom oriše zanimivo zgodovino pogledov na stil in njegov pomen za besedilo ter posebej izpostavlja pomen stila za oblikovanje in prepoznavanje identitet.

Razmišljanju o razmerjih med fikcijo in resničnostjo doda tretjo razsežnost ('zakoni') in v njem predstavi posebne slovenske primere zmede med obema, ki so pripeljali do sodne obravnave romana Matjaža Pikala in Brede Smolnikar. Juvanova predstavitev razmerja med literarnim besedilom in dejanskostjo bralca uvede v številne poskuse razreševanja tega zapletenega razmerja, predstavi pa mu tudi teoretske odgovore na to kritiško dilemo. Posebno poglavje je namenjeno obravnavi prostorske razsežnosti časovnega toka pripovedi in branja ter različnim možnostim bralčeve vizualizacije jezikovnih znakov besedila. Zadnje poglavje pa govori o kulturnem spominu in literaturi ter obsežno obravnava koncept literature kot pomnilnika kulture. Z metaforo literarna besedila opisujejo tudi kot posode kulturnega spomina, kot spomenike in dokumente nekdanjih dogodkov, s tem pa literaturi pripisujejo vrednost, kot jo kot posamezniki pripisujemo lastnemu spominu za svojo identiteto. Za tako gledanje na književnost in njen zagovor se v zadnjem desetletju odloča vse več kritikov.

Na koncu, a nikakor ne najmanj pomembno, velja povedati, da je *Literarna veda v rekonstrukciji* oblikovana po najvišjih raziskovalnih standardih. Vsi citati, druge obravnave predstavljenih avtorjev in Juvanove kritiške polemike s stališči posameznih teoretikov literarne vede so dosledno opremljene z navedbo vira in avtorja, to pa podpira obsežna bibliografija (str. 295 do 325), pri iskanju posameznih predmetov in predstavljenih ali drugače omenjenih avtorjev pa pomagata tudi dodani kazali. Obravnave

posameznih poglavij spremljajo sprotne opombe, ki širijo predmet in omogočajo poglobljen vpogled v Juvanovo razpravo. Svojo predstavitev in obravnavo teoretskih vprašanj Juvan večkrat osvetli in podkrepi z izvirnimi razčlembami slovenskih književnih del. Skrbno branje njegovih študij tako ne odpira samo vrat v izzivalen svet sodobne literarne vede, marveč skupaj z njim odpira tudi nove pronicljive vpogleda v slovenska umetnostna besedila.

Meta Grosman

BRALCI IN PISATELJI O BRANJU

Alberto Manguel: *Zgodovina branja.*
Prev. Nada Grošelj. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2007 (Zbirka Bralna znamenja).

Nova spoznanja o pomenu bralne pismenosti spremljajo številne študije o branju, bralnih navadah, raznih oblikah branja in njegovi zgodovini, ki razkriva pomen branja v različnih družbenih okoljih in obdobjih, njegove funkcije in misli posameznih znanih osebnosti o vlogi branja v njihovem življenju. Tako vsestransko *Zgodovina branja* izpod peresa v Buenos Airesu rojenega pisatelja, urednika in prevajalca Alberta Manguela lahko sedaj prebiramo tudi v slovenskem prevodu. Njegovo leta 1996 objavljeno izvorno angleško besedilo *A History of Reading* je kmalu po prvi objavi postalo uspešnica, ki jo v poznejših natisih spremlja obsežen izbor pohval iz najuglednejših revij. Zanimivo in z dodatnimi podatki v opombah bogato opremljeno besedilo je v slovenščino prevedla Nada Grošelj. Njen prevod se ne odlikuje le po tankočutnem sledenju izvorniku in skrbnem

oblikovanju slovenskega besedila, marveč za slovenskega bralca poskrbi tudi s skrbnim navajanjem vseh obstoječih slovenskih prevodov za številne tuje avtorje in njihova besedila, ki jih srečujemo v angleškem besedilu. Bralcu prijazen prevod in zahtevno študijsko delo je pritegnilo pozornost Društva slovenskih književnih prevajalcev, ki je Nadi Groselj za ta prevod in prevod *Ugrabitev Prozerpine* na 23. slovenskem knjižnem sejmu podelilo posebno nagrado za mlado prevajalko.

Manguel je najprej nameraval napisati samo esej o branju, vendar ga je zbiranje podatkov o tej zapleteni človekovi dejavnosti popeljalo v številne kraje in slavne knjižnice po pomoč mnogih strokovnjakov in prijateljev in ga pripeljalo do v slovenskem prevodu 402 strani obsegajočega besedila, ki razkriva šesttisočletno zgodovino branja, od prvih začetkov in zapisov na zgodnjih mezopotamskih tablicah do današnjega časa in iznajdbe prvega nadbesedila. Avtor pa nas skozi to dolgo obdobje ne vodi po zgodovinskih obdobjih, marveč se na bolj zanimiv način ukvarja z različnimi tematskimi sklopi, ki so združeni v razdelek bralna dejanja, kot so npr. tihi bralci, učenje branja, kako nam berejo drugi, branje slik, zasebno branje in oblika knjig, in v razdelek bralčeve zmožnosti, npr. začetki branja, simbolični bralec, branje med štirimi stenami, avtor kot bralec, prevajalec kot bralec, prepovedano branje in knjižni norec, ter zaključni spojni list. Čez izbrane teme nas vodi z bogatim naborom konkretnih zgodovinskih podatkov o branju in bralcih, z zgodbami o izkušnjah posameznih konkretnih bralcev, slavni osebnosti, pisateljev in navadnih bralcev, z navajanjem njihovih misli o branju, bralnih navadah in o posameznih knjigah ter z izkušnjami ljudi s ceste.

Tako ne spoznavamo samo misli in bralnih navad slavni mislecev stare

grške in latinske kulture, marveč izvedemo tudi, kako pohlepen bralec je bil perzijski veliki vezir Abd al-Quasim Ismail, ki je ob koncu prvega tisočletja svojih 117 tisoč knjig jemal s seboj na vse pohode in počitnice, natovorjene na štiristo kamel, ki so hodile v abecednem redu. V tistem času je pariška knjižnica premogla le petsto knjig, res pa je posamezna knjiga bila vredna prav toliko kot ena hiša, lepše ročno napisana in ilustrirana pa tudi kot cel grad. Beremo tudi o različnih bralnih navadah: od glasnega branja in pomena prehoda na tiho branje za kulturni razvoj, o pomenu branja za gospodarski razcvet ter o svetem branju muslimanov, pri katerem je udeleženo vse telo in je treba občutiti žalost. Pa o spominskih pravilih Tomaža Akvinskega s pomočjo čustvenega odnosa do branega, katera so si renesančni učenjaki pozneje zamislili kot izgradnjo miselnih maket, kjer bi shranili vse, kar bi si želeli zapomniti. Z Manguelom se sprašujemo, zakaj je Franz Kafka mislil, da bi morali brati samo take knjige, ki nas grizejo in zbadajo. Če nas knjiga, ki jo beremo, ne zdrami z udarcem s pestjo po betici, čemu neki se ubadamo z njo? In še bi lahko naštevali. Branje zadnje strani in poslednje rahlo ironične zgodbe o 'Zgodovini branja od A do Ž' samodejno sproži željo po ponovnem branju celega besedila in urejanju vtisov o živopisnem sestavu pripovedi, anekdot, razmišljanj in bogatih podatkov, ki jih Manguel spretno razporeja tako, da ves čas ohranja bralčevo zanimanje.

Knjiga je opremljena z več kot sto ilustracijami, ki predstavljajo različne upodobitve bralcev in branja, od Aristotela v mladih letih, žensk in moških ob branju v različnih kulturah, do nacističnega sežiganja knjig in bralcev v zbombandirani londonski knjižnici. Skrbno izbrane ilustracije na svoj poseben način govorijo o odnosu do branja in do knjige ter spodbujajo ponoven premislek o prebranem.

Manguelova *Zgodovina branja* je vsekakor knjiga, ki nam doma in v šoli pomaga prepričevati mlade o pomenu branja in z bogato zgodovino bralnih izkušenj v različnih obdobjih in na raznih celinah osmisлити pouk branja.

Meta Grosman

BOOKBIRD 2005, 2006, 2007

Leta 2005 sta postali glavni urednici revije *Bookbird*, strokovnega glasila IBBY, mednarodne zveze za mladinsko književnost, irski urednici Valerie Coghlan, bibliotekarka na Chirch of Ireland College of Education v Dublinu, in Siobhán Parkinson, pisateljica za mladino in odrasle ter profesionalna urednica. Ostali člani uredništva so iz mednarodnega prostora. Novo uredništvo si je zadalo za cilj, da *Bookbird* sicer obdrži akademsko raven, poskuša pa s svojo vsebino doseči tudi širšo publiko, ki jo zanima mladinska književnost. Tako so povabili k sodelovanju vse, ki lahko kaj posebej zanimivega iz svojega okolja prenesejo drugim. Posamezne številke revije naj ne bi bile več tematske, ampak odprte za katero koli temo, kar naj bi prispevalo k večji zanimivosti in živosti revije. Sicer pa so prispevki v posameznih številkah najpogosteje še vedno zaokrožali neko temo.

Tako je v **prvi številki** objavilo več avtorjev prispevke, v katerih so predstavili svoj odnos do tistih tem v mladinski literaturi, ki lahko vzbujajo nestrinjanje in pomisleke. Carole Scott v svojem prispevku *A Challenge to Innocence. 'Inappropriate' Picturebooks for Young Readers* (Izziv nedolžnosti. 'Neprimerne' slikanice za mlade bralce) analizira knjige za otroke, v katerih nastopajo gr-

di, tudi od staršev zavrtnjeni otroci, smrt je prikazana kot nekaj plehkega, telo in njegovo delovanje sta opisana groteskno, prikazan je mučni položaj brezdolžnih, zapuščenih in razcapanih otrok. Kje so meje tega, kaj je za otroke sprejemljivo in kaj ne, skuša prikazati na konkretnih slikanicah: Dorte Karrebaek: *Mester Jaegeren*. Copenhagen: Forum, 1999; Claude Ponti: *Okilélé*. Paris: Lutin poche de l'école de loisirs, 2002; Christopher Raschka: *Arlene Sardine*. New York: Orchard Book, 1998; Maurice Sendak: *We're All in the Dumps with Jack and Guy*. New York: Harper Collins, 1993.

Z vprašanjem *How Much Cruelty Can a Children's Picturebook Stand?* (Koliko krutosti lahko prenese otroška slikanica?) se ukvarja Horst Künemann, profesor estetike in vizualnih komunikacij na univerzi Carla von Ossietzkyja v nemškem Oldenburgu, in sicer ob ilustracijah Wolfa Erlbrucha v knjigi *Die Menschenfresserin* (Ljudožerka). Originalna izdaja v francoščini z naslovom *L'ogresse en pleurs*, katere avtorica teksta je Valérie Dayre, je izšla leta 1996 pri Éditions Milan/Peter Hammer.

Pisateljica Elizabeth Laird v prispevku *Stories from the Source of the Nile* (Zgodbe s krajev ob izviru Nila) opiše svoje potovanje in zbiranje ljudskih pripovedi v Etiopiji. Projekt v deželi ob Modrem Nilu, ki ga je spodbudil British Council, v deželi z raznoliko kulturo in bogato zakladnico ljudskega izročila, je bil zanimiv izziv tako za zbirateljico kot tudi za vse domačine, ki so sodelovali.

V prispevku *Trash Aesthetics and Utopian Memory* (Estetika odpadkov in utopičen spomin) se Kerry Mallan loti stvari, odpadkov, ki so del našega vsakdana, ki so vseokrog nas, v naših domovih, v našem okolju, na računalniških mizah in tudi v knjigah za otroke. Odpadki so lahko sredstvo za grajanje družbe naraščajočega potrošništva in grajanje družbe socialne neenakosti. Lahko pa